

„Българските чехи“ – жест на благодарност към чешката държава и народ

Документалната експозиция „Българските чехи“ бе представена на 18 май в Конгресната зала на хотел „Амбасадор“ в Прага по време на официалното откриване на Дванадесетата световна среща на българските медии. Изложбата е съвместен проект на БТА и Държавна агенция „Архиви“ и жест на благодарност към чешката държава и народ, които оказват изключително съдействие във възстановяването и укрепването на България след Освобождението, разказаха организаторите.

Непосредствено след 1878 г. страната ни тръгва към институционално изграждане, стопанска модернизация и духовно развитие, но не разполага с достатъчно кадри, които да отговарят на изискванията на времето. Нужни са външен опит и сътрудничество, както и обучението и трудът на няколко поколения. Стотици чешки специалисти пристигат в България в тези години. За част от тях новоосвободената държава е славянска кауза и емоция, за други – авантюра или бизнес начинание.

Няма област от обществения живот на България, в която да не са записани имена на чехи. У нас пристигат предприемачи, занаятчии, полиграфи, пивовари, строители. С България свързват съдбата си и видни чешки интелектуалци, поканени от правителството – високообразовани учители, инженери, архитекти, историци, художници, музиканти. Много от тях остават тук до края на живота си, полагат основите на големите културни и стопански ин-

ститутути и оставят богато наследство от научни изследвания и открития, картини и музикални произведения, които и до днес са част от високите образци на духовното ни наследство.

Изложбата съдържа 27 табла, всяко от които показва – чрез снимки и документи – портрет на някои от най-известните „български чехи“. Част от представените личности са познати сред българското общество – почти на всеки са известни имената на първия министър на просвещението, историка Константин Иречек, основателя на първото Рисувателно училище – бъдещата Художествена академия – Иван Мърквичка, композитора Иван Цибулка или пивоваря Франц Милде. Но популярността на повечето от „българските чехи“ не съответства на значимостта на техния принос – имената им са известни само на малък брой хора с познания в определена област и тема, а ролята им в развитието на страната ни е голяма.

Малцина са тези, които знаят, че повечето емблематични места и сгради в София и други български градове са построени от чехи. Бра-

тята Прошек, предприемачи, строители, инженери, проектират Орлов и Львов мост, Софийската централна гара, Варненското пристанище. Техен е първият градоустройствен план на столицата. Началото на българската археология е положено от двама братя чехи – Карел и Херман Шкорпил. Те са основатели и на музейното дело в България. Антон Шоурек е името на човека, дал началото на обучението по математика и физика; неговата съпруга Франтишка Сенлерова-Шоурекова е педагог и основател на първата Областна девическа гимназия в Пловдив през 1881 г.

Сред представените в изложбата знакови личности са основоположникът на българската ентомология и естествознание академик Иван Буреш, големият майстор на баталната живопис Ярослав Вешин, Вацлав Стршибърни, чешки агроном и ботаник; пионер на съвременното овощарство и пчеларство, неговият син Лудвиг Вацлав Стршибърни, военен лекар и автор на учебници по медицина, основателят на българската печатна графика Йозеф Питер, най-успешният директор на Народния

театър след Освобождението Йозеф Шмаха и много други.

Включените в изложбата оригинални архивни материали и репродукции се съхраняват в Централния държавен архив и неговите регионални офиси в София, Пловдив, Варна, Сливен, Шумен и Благоевград, Научния архив на БАН, Националната художествена галерия и частни колекции. Съставител на експозицията е Иво Хаджимишев.

Експозицията бе предадена на Българския културен институт в Прага, който има амбицията тя да стане достояние на обществеността, в колкото се може повече чешки градове. ♦

Първа българска книга, номинирана за чешка награда за превод

Теодора Димова и Давид Бернщайн

Чешкият превод на романа „Майките“ на Теодора Димова, дело на Давид Бернщайн, е номиниран за престижната награда на Съюза на чешките преводачи. Това е първа

номинация за български роман в историята на конкурса, който носи името на големия чешки езиковед и преводач Йозеф Юнгман. Призът се присъжда от Съюза на чешките преводачи и чешкото министерство на културата и се счита за

най-важния в областта на превода в Чехия.

Сред 79-те заглавия в конкурса тази година присъстват преводи на чешки език на Чарлз Дикенс, Владимир Набоков и други класици и съвременни автори. Наградата ще бъде връчена на 30 септември – Международният ден на преводача.

През октомври м.г., по време на интервюто за сп. „Роден глас“, отговаряйки на въпроса: „Как мислите, защо издателят Петър Щенгъл е решил да се довери на Вашите книги?“, г-жа Димова даде много висока оценка за работата на Д. Бернщайн: „Мисля, че на първо място е заради прекрасния превод на Давид Бернщайн, който кара българския език да звучи на чешки по един съвсем автентичен начин. Според мен самият Бернщайн е заразил издателя Петър Щенгъл с желанието си да преведе първо „Адриана“, а сега и „Майките“. Смятам, че Давид е главният двигател на това, което се случва“. ♦